ontstaan. Veeleer is het een toestand die indruischt tegen de Scheppingsgedachte. Volgens den eisch van de Scheppingsgedachte moest het alles één zijn; één zijn niet door uitwendig aangelegde, maar door geestelijke, innerlijk saambindende kracht. Vandaar dat niet de mensch, maar alleen Christus de eenheid herstellen kan, juist doordat hij die eenheid niet zoekt in uitwendigen band noch in geweld, maar in het geestelijk omzetten van den geest des menschen, het uitbranden van de zonde, en het te niet doen van de schuld, die de verdeeldheid had doen opkomen. Vandaar dan ook, dat de apostelen er gedurig op wijzen, hoe de Christus tot deze aarde komt niet als tot een hem vreemde wereld, maar tot een wereld in wier schepping hij als het Eeuwige Woord zelf de natuur en den aard der dingen bepaald had, en er zelfs nadruk op leggen (Col. 1:16 v. v.), dat door Hem alle dingen geschapen zijn, dat hij vóór alle dingen is, en dat alle dingen te zaam bestaan door Hem. Met Jezus valt de scheidsmuur, omdat hij alleen machtig is de oorzaak van onzen eeuwigen honger en kommer weg te nemen, de ziektekiem die de deeling veroorzaakt had, te vernietigen, en hierdoor vanzelf de eenheid weer uit de Scheppingsidee zelve te doen herleven. Doch om dit doel te bereiken, moest een tusschen-periode worden ingeluid; een periode waarin de geestelijke eenheid nog niet kan doorbreken, waarin deswege de indeeling van Staten onder Koningen of Overheden nog moet standhouden; en waarin inmiddels toch het groote werk van de terugbrenging der eenheid van ons geslacht moet worden doorgezet. Daarvoor is het Koningschap van Jezus in het leven geroepen, daartoe heeft God zijn heilig Kind tot Koning gezalfd. En vandaar dan ook, dat bij het verschijnen van den Christus, Johannes hem niet in de eerste plaats als Zaligmaker, maar met nadruk als Koning aankondigt. Immers zijn roepen is steeds, dat het *Koninkrijk* der hemelen nabij is gekomen, en Jezus, zelf optredende, begint evenzoo met niet zijn zaligmakende genade, maar zijn *Koningschap* op den voorgrond te stellen. Ook zijn eerste verkondiging toch is, dat het *Koninkrijk* nabij is gekomen. En als hij voor Pilatus staat, is het nóg zijn belijdenis, dat hij de *Koning* is, en om *Koning* te zijn in de wereld is gekomen. Ook op zijn Kruis stond niet zijn eeretitel van Zaligmaker, maar van *Koning*. De toestand in deze tusschenperiode is alzoo, dat de Staten voortbestaan; en dat de koningen der aarde hun schepter blijven voeren; maar dat hoog boven en over alle deze koningen der aarde de Zone Gods en Zoon des menschen als *Koning* wordt ingezet, om een Rijk te vestigen dat niet uit de aarde is, maar door hemelsche kracht zich zal handhaven.

„Het is volbracht."

[GOEDE VRIJDAG.]

> Toen Jezus dan den edik genomen had, zeide hij: Het is volbracht. En het hoofd buigende, gaf den geest.
>
> Joh. 19 : 30.

Het „*Volbracht*" van Golgotha vat in één enkel, diep uit het hart gescheurd, woord, zaam, èn de vervulling van Gods Raad, èn de voleinding van het Verlossingswerk door den Middelaar, èn de bezegeling van ons eeuwig Behoud.

Ook het *einde der smart* sprak er in. Het lijden van Jezus was zoo aangrijpend, zoo afmattend, zoo uitputtend geweest, naar ziel en lichaam beide. Het was heel den nacht en al de uren van den dag, zonder tusschenpoos, rusteloos doorgegaan. Niets was hem gespaard, en de felle bitterheid van zijn vijanden had hem onder dit lijden telkens weerkeerig en gekwetst. Eindelijk kon Jezus bijna niet meer. Zelfs zijn stem begaf hem, en de tong moest hem nat gemaakt, zou hij het *Volbracht* kunnen uitspreken.

Dat lijden heeft Jezus niet in onaandoenlijkheid geleden. Geen oogenblik mag de gedachte bij ons opkomen, dat onze Heiland, gedragen als hij was door zijn Goddelijke natuur, boven het lijden verheven was, en minder vlijmend dan een onzer de smarten des doods zou hebben gevoeld. Hij was onzer één, den broederen gelijk geworden, zijn menschelijke natuur was naar het vleesch en bloed der kinderen. Van verflauwing, van afstomping van het menschelijk gevoel kon daarom in Jezus geen sprake zijn. Eer ontvangt ge den indruk, dat Jezus in fijngevoeligheid ons verre te boven ging. Zijn indrukken waren zoo veel dieper. En zooals geen onzer dien naam ontvangen kan, is Man *van Smarte* Jezus' eigen naam geweest.

Nu brengt alle pijn evenals alle smart den natuurlijken drang met zich, dat wie pijn lijdt er alles op zet om die pijn te doen eindigen, of althans dat we, waar we die pijn nu eenmaal *moeten* doorstaan, het heilmwee naar het einde er van in ons voelen opkomen. Lust in pijn ware onmenschelijk, en ook in Jezus' menschelijk gevoel *moet* daarom wel, al die uren lang, het zuchtend verlangen naar het einde gezwoegd hebben. En nu Jezus dan eindelijk dit einde genaderd ziet en de beker der smarten is geledigd, en nu de doodsstrijd volstreden is, het sterven zelf schier als een verlossing kan worden begroet, nu klinkt ons in dit *Volbracht* de kreet der bevrijding tegen. Het lijden is doorstaan, de smart is doorworsteld, eer hij sterft nog een bede tot zijn Vader en 't zal alles voleind zijn. De dood zal hem de verlossing brengen, en daarom, in dit „*Het is Volbracht!*" spreekt óók het gevoel van verademing, dat nu de laatste teug uit den bitteren drinkbeker staat gedronken te worden.

Maar toch, niet dit was de diepe zin, waarin Jezus zijn „*Het is volbracht*" aan 't Kruis, eer hij stierf, uitriep.

Het lijden van Jezus begon niet eerst in Gethsemané, om op Golgotha voleind te worden. Onze Catechismus spreekt het zoo teeder en zoo juist uit: „Dat hij aan lichaam en ziel, *den ganschen tijd zijns levens op aarde*, maar insonderheid aan het einde zijns levens, den toorn Gods tegen de zonde des ganschen menschelijken geslachts gedragen heeft." Het lijden van Jezus begon in de zelfvernietiging toen hij de gestaltenisse eens dienstknechts aannam en den menschen is gelijk geworden. Het lijden ging voort en verder, toen hij, in gedaante gevonden als een mensch, zichzelve vernederde. En het lijden werd voleind toen hij in die vernedering, na zijn zelfvernietiging, gehoorzaam geworden is tot in den dood, ja, den dood des Kruises. Het Goddelijk Messiasprogram kon geen ander zijn, en zoo was het dan ook aan de profeten voor hun zielsoog geteekend: „Een lam dat stom is voor dien die het scheert, en zijn mond niet opendoet".

Dat alles moest in lijden volbracht worden. Van af in Maria zijn ontvangenis in onze verzwakte natuur en het sluimeren in de Kribbe te Bethlehem; en zoo al die drie en dertig jaren door, zijn huiveren voor de zonde der wereld te midden waarvan hij leefde: zijn in zijn eigen ziel zich terugtrekken voor het demonische, dat hem van alle zijden omringde; zijn teleurstelling bij schier een ieder met wien hij in aanraking kwam, tot bij zijn eigen jongeren. Altoos die haat en die smaad, die hoon en die schimp die hem achtervolgden. Die afstooting waar zijn hart altoos aantrekking zocht. Dat gedurig dreigen om hem te pijnigen, ja, te dooden. En toen die laatste week, met haar helsche bitterheden, dat verraad van Judas, dat tergen en tarten van de priesters, dat ruw spotten van Herodes en ruw toetasten van de Romeinsche soldaten. En eindelijk het zwaarste van al, dat doodspellende Kruis.

Maar ook in dit alles school de heerlijkste belofte. Het was het Goddelijk program van het lijden van den Man van smarte, maar tegelijk was het 't Goddelijk program voor de redding der wereld, en voor het redden in die wereld van de eere zijns Gods. Het gold niet een worsteling met menschen, maar een worsteling met demonen, een terugdringen van satan, een doen triomfeeren van der uitverkorenen behoud, van den raadslag Gods over den onheiligen opstand van den Booze. Dit alles zag Jezus klaar voor zich, toen hij zich vernederde en in onze menschelijke natuur inging. Die zelfvernedering was een vernedering die hij *gewild* heeft, waartoe hij zich *willig* geleend heeft, waarbij hij alles vooruitzag en vooruit wist, wat hem te wachten stond, en waar hij toch met een oneindig diepe liefde op inging, om den raad des Drieëenigen Gods over satan te doen zegevieren en den mensch, die naar Gods beeld geschapen was, eeuwige behoudenis aan te brengen.

Onder die bange levenstaak heeft Jezus drieën-dertig jaren gezwoegd. En nu is 't eindelijk doorgestaan. Nu komt de verheerlijking naar Gods raad, nu komt het heil van zijn verlosten, en de onuitsprekelijke heilige vreugde, die daarbij Jezus menschelijk hart doortintelde, die is het die, eer hij sterft, haar heilige uiting vindt in dit plechtige, in dit solomneele: *Het is volbracht!*

En zóó verstaan wordt dit: *Het is volbracht!* van zelf het laatste woord van vertroosting dat Jezus van het Kruis ons, als zijn verlosten, toeriep. In dit woord toch bezegelt Gods Zoon ons zelf de volkomen vrucht van zijn Verlossingswerk. De laatste twijfel, of onze redding wel volkomen zou zijn, wordt door dit diepaangrijpende woord van Jezus uit onze bekommerde ziel gescheurd.

Juist voor wie ten leven gaat, is de worsteling met schuld en zonde zoo bang. De wereld weet daar niet van. Zij lijdt er niet onder. Zij worstelt niet in het zelfvernietigend besef van schuld en zonde. Ze lacht veeleer over den afgrond die haar van God scheidt, heen. Ook de tijdgelooviige weet hier niets van. Voor hem is het als van zelf sprekenden dat Jezus voor hem stierf, en hij vindt het goeden natuurlijk, dat hij door wat Jezus deed van alles af is. Maar zoo staat 't in het hart van den waarachtig geloovige niet. In diens hart prikkelt schuld en zonde gedurig weer tot zelfveroordeeling en komt telkens weer de vraag op: zou het mij alles zijn kwijtgescholden? En, o, het kan soms zoo lang duren, eer op die vraag de volle verzekerdheid doorbreekt. Juist de ernst, waarmee de strijd tusschen zonde en heiligheid zich aan hem opdringt, maakt het voor hem soms gansch ongelooflijk, dat hij toch waarlijk wel een kind van zijn God zou zijn.

En in die bange worsteling is het dan zoo heerlijk, zoo hij 't op Golgotha beluisteren mag, hoe zijn Heiland, voor zijn sterven, het ook hem toeroept: *Het is volbracht!* Volbracht ook voor u. Niet ten deele, maar geheel volbracht. Er behoeft niets meer bij. Er kan niets meer bij. Tot in haar oneindige diepte is uw schuld verzoend, tot uit merg en been uw zonde van u genomen. God zelf heeft uw verzoening voleind in het lijden en sterven uws Heilands. Er is niet maar een *poging* tot uitredding gedaan, maar de poging heeft ten einde toe haar doel bereikt. Gij *zijt* verlost. Het *is* alles voleind. De laatste teug uit den drinkbeker is geledigd. Het is *volbracht!*

Daar rust dan onze ziel in, en daarom spreken we van den „*Goeden* Vrijdag," als weer de dag terugkeert, waarop we met heel de Christenheid den dood onzes Heeren gedenken. *Goed* is ons die dag, in den diep intensen zin, dien we in dat spreken van den „*Goeden* Vrijdag" leggen. Jezus lijdt niet maar voor ons, en sterft niet maar voor onze zonde, maar, eer hij sterft, geeft hij in dit *Volbracht* ons nog de zalige verzekering bovendien, dat de strijd voleind, het doel bereikt, de worsteling voldongen is, en dat al wat tot onze zaligheid noodig was, door hem is *volbracht*. En als straks dit zegel van het *Volbracht* nogmaals door God zelf bezegeld wordt in Jezus' opstanding, en in zijn opvaren ten hemel, en in zijn zitten aan Gods rechterhand, dan blijft er maar één ding nog aan toe voegen, opdat het heil voor eeuwig uw eigen deel zij, en dat één is, *dat gij 't al zult gelooven.*

Ge staat dan in uw heilige gedachte zelf bij 't Kruis. Ge ziet aan het verbleeken van Jezus' gelaat, dat 't oogenblik van sterven voor uw Jezus gekomen is. En als hij dan den edik indrinkt, om u nog 't één groote woord van algenoegzame vertroosting toe te roepen, en ge hoort hem dan ook u toevoegen: *Ook voor u is het volbracht!* — dan aarzelt ge niet meer en dan vraagt ge niet meer, maar dan knielt ge neder in aanbidding en in eeuwigen dank, en ge *gelooft*, ge *gelooft* dat het ook voor u volbracht is, ge *gelooft* uw Heiland die 't al voor u doorworstelde, en die, nog eer hij sterft, dit *Volbracht* tot in uw ziel doet doordringen, of 't *Ook voor mij volbracht!* de jubeltoon mocht worden, waarmee uw hart op dit *Volbracht* van uw Heiland terugslag geeft.

Amsterdam, 18 Maart 1910.

Het college van collectanten der Remonstrantsche gemeente te Rotterdam vierde onlangs zijn 250 jarig bestaan met een feesteliiken maaltijd. De spijskaart vermeldde niet alleen de gerechten, maar voegde bij elk gerecht een „toepasselijken bijbeltekst". Reeds op zich zelf is zulk een misbruiken van den Bijbel af te keuren; maar nog erger was, dat hier metterdaad profanatie van het heilige werd gepleegd. Bij een schotel kip werd het woord van Christus geplaatst: „*Aanziet de vogelen*" (Matth. 6:26); bij een kreeftenschotel het woord uit Ps. 35:4: „Laat ze achterwaarts gedreven en schaamrood worden"; bij de vruchten: „van de vruchten der boomen dezes hofs zult gij eten" (Gen. 3:2) en bij het dessert, waarna de heeren zich met een sigaar zouden vermaken, stond aangegeven Matt. 24:6: „Nog is het einde niet" en Ex. 19:18: „En zijn rook ging op". Al willen we aannemen, dat dit alles niet als opzetteiijke spot met den Bijbel bedoeld was, toch toonen de aangegeven voorbeelden, dat hier misbruik van Gods Woord plaats vond, te stuitender en ergerlijker, omdat een *kerkelijk college* zich deze „aardigheid" veroorloofde.

Niet alleen antirevolutionaire en roomsche bladen protesteerden tegen deze profanatie van Gods Woord, maar zelfs liberale en neutrale bladen als de *Nieuwe Courant* en de *Telegraaf* spraken openlijk hun afkeuring uit over deze handelwijze. „Een smakeloozer idee vooral van broeders des geestelijken levens kan men zich niet denken", schreef de *Nieuwe Courant*.

Eigenaardig is, dat juist *De Hervorming* zich haast tegen dit eenparig afkeurend oordeel op te komen en 't min of meer voor de heeren collectanten opneemt. Ze vindt, dat het spelen met bijbelteksten nu wel niet van „bijzonder fijnen smaak getuigt" en ze acht het ook „tactloos", omdat „de bijbel nu eenmaal in het volksbewustzijn een andere plaats inneemt dan eenig ander classiek geschrift", maar daarmede is dan ook alles gezegd. Van profanatie, van „onheilige gemeenschap met het heilige" was geen sprake. Hoogstens van een toegeven in jeugdigen overmoed aan een „luim".

Zachter en verschooneuder kon de zaak zeker niet worden voorgesteld. *De Hervorming* niet bij de Remonstrantsche broederschap haar beste vrienden, en het bloed kruipt, waar 't niet gaan kan. De heeren collectanten zijn in de leerschool van 't modernisme groot gebracht en weten dus, dat de bijbel niets meer is dan een gewoon geschrift. En al was 't tactvoller geweest, om die wetenschap niet op deze wijze te luchten, de eigenlijke schuld van de ergernis ligt toch bij het domme volk, dat nog altoos in den Bijbel een soort heilig boek ziet.

De theorie der „lijdelijkheid" neemt onder de Gereformeerde broeders in de Hervormde Kerk steeds bedenkelijker proporties aan. Wezen we onlangs op een merkwaardige uitspraak in *De Waarheidsvriend*, niet minder teekenend is wat thans in *De Gereformeerde Kerk* wordt gevonden.

Een inzender vroeg, of ingeval een *collator* (d. w. z. een heer van een plaats, die een predikant kan aanwijzen) iemand verkiest, tegen wiens belijdenis de Kerkeraad bezwaar heeft, óf de Kerkeraad dan kan weigeren zulk een predikant te beroepen?

Het antwoord op deze vraag kan natuurlijk niet anders wezen, dan dat de Kerkeraad nooit iemand als predikant mag beroepen, die tegen Gods Woord en de belijdenis der Kerk ingaat. De volle verantwoordelijkheid van het beroep rust toch op den *Kerkeraad* en op hem alleen. Zelfs toen de Overheid met geweld het patronaat handhaafde, heeft de Dordsche Synode toch uitgesproken, dat de patronen niemand mochten presenteeren dan die buiten eenige suspicie zijn van eenige ongezondheid in de leer en voor den Kerkeraad het recht gemainteneerd om den gepresenteerden persoon te mogen verwerpen zoo zijn gaven of manieren de Kerk niet aanstaan. Hierover is althans onder de Gereformeerde vaderen nooit verschil van gevoelen geweest.

Maar *De Gereformeerde Kerk* weet het beter.

Al dat „getrouw" willen zijn van zulk een Kerkeraad is maar hoogmoed. „Men heeft, zoo schrijft ze, tegenover de menschen wel heel trouw gedaan, maar den Heere God heeft men eigenlijk niet erkend. Men heeft de zaak zelf bealecht, in plaats van de zaak door Hem te laten beslechten."

Wat men dan doen moet?

Men moet de zaak *„in den gebede* toebetrouwen aan Hem, Die ook de harten der grooten leidt als de waterbeken".

En dan?

„Dan zullen *wij* er zeker niet veel eer mede inleggen. Dan zullen *wij* straks niet te pochen hebben op hetgeen *wij* gedaan hebben.

„Maar dan is de zaak in handen van Hem, Die *leeft* en *regeert* en het gebed *hoort*. Die een weg weet, waar *wij* geen uitweg zien. En Die machtig is om wonderlijk er door te helpen degenen die waarlijk het heil verwachten van Hem alleen".

Zoo worden degenen, die nog getrouw willen zijn, bespot, als zoekers van eigen eer aan de kaak gesteld.

En wat nu de achtergrond is?

Zet men door, zoo zegt de redactie, dan komt er *conflict*. Conflict tusschen den Collator en den kerkeraad. En vóór alles moet conflict worden vermeden.

Conflictvrees is de ban, die op deze broederen rust.

En daarom moet het volk den weg der valsche lijdelijkheid opgestuurd.

Gij moet niets doen dan *bidden*. God zal het doen, als men 't van Hem alleen verwacht.

't Klinkt zoo innig vroom.

Maar wat zoudt ge zeggen van een vader, die, wanneer een moordenaar in zijn huis binnendrong en zijn kinderen wilde dooden, in plaats van tot het laatst toe voor zijn kinderen te strijden, op zijn knieën ging liggen bidden, en sprak: „Heere, gij kunt de harten leiden als waterbeken; ik zal me niet als een getrouwe aanstellen; Gij moet mijn kinderen beschermen; ik verwacht het van U alleen". En dan rustig toezag, dat die moordenaar de handen uitstak naar zijn kroost.

Niet waar, ge zoudt van zulk een vader een afschuw hebben. Vooral wanneer die „vrome" man er dan nog bijvoegde: verzet ik me, dan komt er conflict, en conflict in mijn huis, dat nooit.

En staat het in dit geval dan anders?

De Kerkeraad is geroepen, geroepen van Godswege, om te waken over de zielen hem toebetrouwd. Hij mag geen wolf in schaapherderskleed in de schaapskooi binnen laten. De huurling vliedt, zegt Christus, maar de goede Herder stelt zijn leven voor de schapen.

En als nu een of ander heer, die naar Goddelijk recht in de Kerk van Christus niets te zeggen heeft, een modernen of socialistischen dominé aan de gemeente wil opdringen, dan moet de Kerkeraad vooral niet „getrouw" zijn door beslist te weigeren zulk een ongeloovige te beroepen.

Bidden is het eenige wat de Kerkeraad doen mag.

Want God moet het doen!

Arme schare, die zoo wordt onderwezen.

Een dogmatisch geschil?

XXV.

Het woord *Hades* in het Nieuwe Testament, dat bijna overal in citaten of beeldspraken aan het Oude Testament ontleend, gebruikt wordt en de vertaling is van het Hebreeuwsche Scheol moet daarom niet naar de mythologische voorstellingen, die de Grieken van den Hades hadden, worden verklaard, maar heeft dezelfde beteekenis als Scheól in het Oude Testament, — dat is de slotsom, waartoe ons vorig artikel ons leidde.

Met dezen sleutel in handen dient thans onderzocht, of de beteekenis van het woord Hades in het Nieuwe Testament tot haar recht kan komen. Daarin ligt dan tevens de proef op de som, of onze opvatting juist was of niet.

Nu hebben we vroeger gezien, dat in het Oude Testament het woord Scheól, dat eigenlijk klove of inzinking beteekent, meestal gebruikt wordt voor het graf, in algemeenen zin genomen als de groeve der vertering met al den jammer en de ellende, die door den dood over den mensch naar ziel en lichaam komt. Dood en Scheól worden in het Oude Testament altoos verbonden; wie sterft daalt naar de Scheól neer. De Scheól is het gevolg van den dood; ze omvat daarom zoowel het *graf*, d.w.z. de plaats, waar het doode lichaam heengaat, als den staat der afgescheidenheid, waarin de ziel na het sterven verkeert.

In dien zin nu wordt het woord Hades gebruikt in I Cor. 15:55, waar de Apostel letterlijk de woorden uit Hosea 13:14 aanhaalt: „Dood waar is prikkel, Hades waar is uw overwinning?" Laten we de afwijkende lezing, die hier niet Hades heeft, maar in het tweede lid het woord *dood* herhaalt, rusten, dan blijkt toch uit het redebeleid van den Apostel genoegzaam, dat het woord Hades hier niet door schimmenrijk vertaald kan worden. Immers de Apostel spreekt hier over de opstanding *des lichaams*. Heel I Cor. 15 is een aangrijpend betoog om de waarheid van de opstanding des vleesches ons duidelijk te maken. In de vlak voorafgaande verzen staat: „wanneer dit verderfelijke onverderfelijkheid zal hebben aangedaan en dit sterfelijke onsterfelijkheid zal hebben aangedaan, alsdan zal het woord geschieden, dat geschreven is: de dood is verslonden tot overwinning. Dood waar is uw prikkel, Hades waar is uw overwinning?" Deze triomfeerende uitroep slaat dus op de opstanding der geloovigen ten jongsten dage, want daarvan is hier sprake. Dood en Hades zijn hier synoniem, ze drukken beide hier dezelfde gedachte uit. Gods kind sterft, komt schijnbaar in de macht van den Hades, want „het lichaam wordt gezaaid in verderfelijkheid" (vs. 42). Maar bij de opstanding blijkt, dat deze overwinning een nederlaag wordt: „maar Gode zij dank, die ons de overwinning geeft door onzen Heere Jezus Christus" (vs. 57). Die overwinning ligt juist in de opstanding van het verderfelijke, natuurlijke, zwakke lichaam tot onverderfelijkheid, kracht en eere. Van de *ziel* is hier zelfs met niet één woord sprake; en wordt alleen over het *lichaam* gehandeld. Hades zou men daarom hier het best door *graf* kunnen vertalen.

In gelijken zin wordt het woord Hades ook gebruikt in Hand. 2:37 en 31, waar de Apostel Petrus het gebruikt in verband met Christus' opstanding uit de dooden. Petrus haalt hier het woord van David uit Ps. 16:10 aan: „Gij zult mijne ziel in den Hades niet verlaten, noch zult Gij uwen Heilige overgeven om de verderving te zien." De Hollandsche vertaling *hel* is hier, evenals in 1 Cor. 15:55, onjuist, gelijk de Kantteekenaren zelf ook opmerken, want van Christus' ziel kan niet gezegd worden, dat ze na den dood naar de *hel* is gegaan. Bovendien, waar de Apostel er met nadruk op wijst, dat dit woord niet in David zelf vervuld is geworden, zou daaruit volgen niet alleen dat David's ziel in de hel is geweest, maar dat zij daarin ook door God verlaten is; wat in strijd is met al wat de Schrift ons leert. Ook de uitlegging, dat met de hel hier niet bedoeld is de plaats der verdoemenis, maar de helsche smarten en benauwdheden, moet als onjuist worden afgewezen. Immers deze helsche smarten en benauwdheden bestonden juist daarin, dat Christus aan het kruis door God „verlaten" is geworden, en hier wordt van Christus getuigd, dat Hij in de „hel" door God „niet verlaten" is geworden. Vraagt men wat de Apostel dan bedoelt met deze raadselachtige woorden, dan kan de bedoeling het duidelijkst blijken uit wat de Apostel bij wijze van tegenstelling van David zegt. De Apostel grondt toch heel zijn redebeleid hierop, dat David dit profetische woord *niet* van zich zelf kan hebben gezegd, aangezien het in hem niet is vervuld geworden. Hoe toont de Apostel dit nu aan? „Het is mij geoorloofd, zeg hij, vrij uit tot u te spreken van den patriarch David, dat hij beide *gestorven en begraven* is en zijn *graf* is onder ons tot op dezen dag." (vs. 29) Uit het feit, dat David stierf, begraven werd en in het *graf bleef*, blijkt dus, dat Ps. 16:10 niet op David zelf kon slaan, maar dat David „dit voorziende (al. dat de Christus uit hem geboren zou worden) gesproken heeft van de opstanding van Christus, dat *zijne* ziel niet is verlaten in den Hades, noch *zijn* vleesch verderving heeft gezien." (vs. 31) Verschillende uitleggers hebben daarom gemeend, — en onder de Gereformeerden was dit zelfs de meest gangbare exegese, — dat Hades hier eenvoudig het *graf* beteekende. Toch blijft tegen deze uitlegging dit gewichtige bezwaar gelden, dat de Apostel hier niet spreekt van het *lichaam*, maar van de *ziel* van Christus. En al is het waar, dat in het Oude Testament het woord ziel wel gebruikt wordt in den zin van *persoon*, soms zelfs van een gestorven persoon en het dan de beteekenis krijgt van *lijk*, toch schijnt het te gekunsteld deze uitlegging hier over te nemen. De Apostel maakt toch blijkbaar onderscheid tusschen Christus' *ziel* en zijn *vleesch*, d. i. zijn gestorven lichaam. Van het laatste wordt gezegd, dat het de verderving niet heeft gezien, van het eerste, dat het in den Hades niet is verlaten geworden. Juister is het daarom, den Hades in verband te brengen met de „smarten des doods", waarvan de Apostel in vs. 24 spreekt. Want hij zegt, dat „God de *smarten des doods* ontbonden hebbende, Christus heeft opgewekt, aangezien het niet mogelijk was, dat hij van denzelven dood zou gehouden worden". Christus is, dat wil de Apostel zeggen, werkelijk in den dood ingegaan; Hij is in de macht des doods geweest naar lichaam en ziel. Zijn vleesch daalde neer in het graf, zijn ziel kende de „smarten des doods", want ook voor Hem was de scheiding van ziel en lichaam een werkelijke smart. Maar God heeft Christus' ziel niet verlaten, niet overgegeven aan die macht des doods, en niet toegelaten, dat zijn vleesch de verderving van het graf zou zien. Hij heeft de smarten des doods ontbonden, Christus uit de dooden opgewekt, het eeuwige leven Hem geschonken. Maar hieruit volgt niet, dat de Hades hier bedoeld is als een bepaald schimmenrijk, waarheen Christus' ziel na het sterven zou gegaan zijn. Dan zou de Apostel toch in strijd komen met Christus' eigen woord, toen hij stervende zijn ziel in de handen Zijns Vaders beval en tot den moordenaar aan het kruis gezegd heeft: Heden zult gij met mij in het Paradijs zijn. Dat Paradijs toch heeft niets te maken met een onderaardsch schimmenrijk, maar bevindt zich, gelijk de Apostel Paulus in II Cor. 12 uitdrukkelijk verklaart, in *den derden hemel*, den hemel der gelukzaligheid. Ook hier mag de Hades dus niet genomen als een bepaalde verblijfplaats voor de afgestorven zielen, waar ze voorloopig worden opgenomen, maar drukt het den *staat des doods* uit, waarin Christus verkeerd heeft gedurende zijn verblijf in het graf.

Ongeveer in denzelfden zin wordt het woord Hades ook gebruikt in de Openbaring van Johannes. Op het viertal plaatsen, waar het woord voorkomt, in Op. 1:18, 6:8, 20:13 en 14, is het altoos met den Dood verbonden en treden Hades en Dood naast elkander op. Eigenaardig is echter aan de Openbaring, dat beide voorgesteld worden als levende, persoonlijke machten en dus gepersonifieerd worden. Dit hangt saam met de Apocalyptische profetie, die de verschillende machten, die op aarde werken, als persoonlijke wezens ziet. Zoo is de macht der zinnelijkheid, die in het rijk van den Antichrist zich openbaren zal, geteekend als het *Beest*; de valsche wereldbeschouwing, die zich van de geesten zal meester maken, als de *Profeet*, en het rijk van den Antichrist zelf als een vrouw, de *hoer*, die de volkeren verleidt. En zoo nu geschiedt hier ook met den *Dood* en den *Hades*. In Openbaring 6:8 wordt zelfs gezegd, dat de Dood op het vale paard rijdt en de Hades hem navolgt. Wat hier nu onder Hades te verstaan is, is niet gemakkelijk te zeggen. De vertaling *hel* is zeker niet juist, want in Openb. 20:14 wordt gezegd, dat de Hades eens in den vuurpoel zal geworpen worden en de Hades kan dus niet de vuurpoel zelf zijn. Maar evenmin is het juist hier den Hades op te vatten als een *plaats*, het schimmenrijk. Vooreerst toch kan een *plaats* niet als een *persoon* worden voorgesteld; elke topographische opvatting van den Hades lijdt daarop schipbreuk. Wel heeft men gezegd, dat de Dood in Openb. 6:8 vooropgaat om de menschen te dooden en daarna de Hades als schimmenrijk volgt om de zielen der gestorvenen in zich op te nemen, maar deze voorstelling klopt niet met wat in Openb. 6:8 staat. Er wordt toch gezegd, dat *hun*, dat is èn aan den Dood èn aan den Hades, macht werd gegeven om te dooden tot het vierde deel der aarde. Zij doen dat door het *zwaard*, den *honger*, den *dood* en de *wilde beesten der aarde*. Dat zijn de wapenen, waarmede ze optreden om hun last te volvoeren. Dood en Hades zijn hier dus beide *verdervende machten*, die de menschen dooden. We zouden ze

in onze taal het best kunnen weergeven door *Dood* en *Verderf*.

Nog verder gaat de beeldspraak, waar in Openb. 20:13 wordt gezegd, dat in den jongsten dag de Zee en de Dood en de Hades de dooden, die in hen zijn, zullen opgeven om geoordeeld te worden naar hunne werken. Zeker wordt hier de voorstelling gegeven, dat de Dood en de Hades de menschen niet alleen dooden, maar ook de dooden in zich opnemen tot den oordeelsdag. Toch mag men daaruit niet afleiden, dat de Hades hier wel als *plaats*, als schimmenrijk zou gedacht zijn, want de *Dood* wordt hier naast den Hades genoemd en de Dood *is geen plaats*. Ker heeft men hier, evenals in het Oude Testament meermalen geschiedt, den Dood en den Hades op te vatten als monsters, die den muil wijd opensparren, om al wat leeft te verslinden. Jona spreekt zelfs van den buik van de Scheôl en zegt: uit den buik van de Scheôl roep ik tot u. Wil men hier een onderscheiding maken, dan kan men zeggen, dat de Apostel eerst de *zee* noemt, omdat de zee degenen die in haar verdronken zijn en geen graf hebben geworden, terug geeft: „de zee gaf de dooden, die in haar waren"; en dat daarna de Dood en de Hades saam worden genoemd om aan te duiden degenen, die op het vasteland gestorven en begraven zijn. En waar er uitdrukkelijk staat, dat de Dood en de Hades saam hunne *dooden* teruggaven, daar kan hier niet aan schimmen of afgestorven zielen worden gedacht.

Ook de beeldspraak in vs. 14 wijst er op, dat de Dood en de Hades hier als personen zijn gedacht. Na de „dooden" te hebben opgegeven, die in hun macht waren, worden ze gegrepen en in den poel des vuurs geworpen. De saamvoeging van Dood en Hades wijst ook hier uit, dat de Hades niet als een plaats is gedacht, maar als een vijandige macht, die God eenmaal verdoen zal.

In dien zelfden zin moet dus ook verstaan worden, wat Christus in Openb. 1:8 zegt: „Ik heb de sleutelen van den Hades en den Dood". Gewoonlijk vat men dit zoo op, dat de Hades hier als een burcht of slot is voorgesteld, waarin de gestorven zielen worden opgesloten en waarvan Christus de sleutels zou bezitten. Metterdaad geeft de uitdrukking: sleutels van den Hades, hiertoe aanleiding, en indien dit er alleen stond, zou tegen deze opvatting niet veel in te brengen zijn. Maar ook hier worden Dood en Hades saamgevoegd en de Dood wordt nooit als een vesting of burcht voorgesteld. Om aan deze moeilijkheid te ontkomen, vatten enkele uitleggers deze uitdrukking daarom alzoo op, dat de sleutels van den Hades en den Dood zeggen willen: de sleutels, die de Dood als Koning van den Hades bezit en die tot den Hades den toegang verschaffen. Deze uitlegging is echter zeer gewrongen. Indien er stond: Ik heb de sleutels van den Dood *tot* of *van* den Hades, dan zou deze opvatting nog mogelijk zijn, maar niet nu beide Dood en Hades naast elkaar worden genoemd en door het voegwoord *en* zijn verbonden. „Ik heb de sleutels van den Hades *en* den Dood" kan niet verstaan worden in den zin van: de sleutels, die tot den Hades den toegang verleenen en die de Dood bezit. Hierbij komt, dat overal in de Openbaring de *Dood* en de *Hades* als personen worden voorgesteld. Beter is het daarom den Dood en den Hades te denken als de bezitters en eigenaars dezer sleutels, zooals ook de uitdrukking in Openb. 3:7: „die den sleutel Davids heeft", wil zeggen, de sleutel waarvan David de bezitter was. De Dood en de Hades hadden de sleutelmacht over dood en graf, totdat Christus door zijn opstanding hen overwon en nu die sleutelmacht Hem toekomt. Hij opent en niemand sluit, Hij sluit en niemand opent. Zelfs de Dood en de Hades zijn Hem onderworpen, want ze vermogen niets, zonder dat Hij hun macht geeft (Openb. 6:8).

Leestafel.

DR. A. KUYPER, TAFEREELEN UIT DE HEILIGE SCHRIFT in beeld gebracht door beroemde hedendaagsche schilders van alle landen. Amsterdam — Uitgevers-Maatschappij „Elsevier" — 1910.

Van dit plaatwerk met toelichtende bijschriften van DR. A. KUYPER, zond de Uitgevers-Maatschappij „Elsevier" ons een Prospectus en proeve.

Gaarne vestig ik er hier de aandacht op, al kan uiteraard een beoordeeling eerst volgen wanneer het in zijn geheel voor ons ligt.

Naar uit den Prospectus blijkt, zal dit werk 72 platen bevatten, die reproducties in „*Mezzogravure*" zullen geven van even zooveel tafereelen uit de Heilige Schrift, „zooals beroemde schilders van onzen tijd die hebben gezien in hun verbeelding en toen op doek gebracht."

Van deze schilders uit onzen tijd worden o.a. met name genoemd ALMA TADEMA, WALTER CRANE, ISRAËLS, PUVIS DE CHAVANNIS, FRITS VAN UDHES, ARTHUR KAMPF, VILLEGAS.

De bijschriften van DR. KUYPER zullen dan, door zijn woord, elk tafereel, zooals de Prospectus zegt, doen *leven*. Tekst en gravures in groot formaat zullen straks een prachtalbum vormen.

Maar, zooals de uitgevers zeggen, de mezzogravures zullen ook als *wandversiering* kunnen dienst doen.

„Wanneer men een of meer lijsten doet vervaardigen, waarvan het achterpaneel of achterbord door „wervelijes" wordt vastgehouden, zoodat 't uitert gemakkelijk uit de lijst gelicht en weer erin gezet kan worden, dan kan men beurtelings *alle* platen aan den wand hangen; zonder de collectie als *geheel* in 't minst te schenden."

Eindelijk zij nog uit den Prospectus vermeld, dat het werk zal verschijnen in 24 maandelijksche afleveringen, elk bevattend 3 photogravures (formaat 38 × 51 c.M.).

DR. KUYPER schreef voor dit werk een INLEIDING, die ons mede is toegezonden.

Deze Inleiding is een lezenswaardig stuk, ook op het gebied van kunst-theorie. Voor alles is daarin onze oud-hoogleeraar in de esthetiek aan het woord.

Ik wil hier uit deze INLEIDING iets mededeelen, ook omdat daardoor de bedoeling van het werk zelf kan worden verduidelijkt.

De geachte schrijver begint met te wijzen op wat ik zou willen noemen de wisselwerking tusschen de Kunst en het Heilige. „Het Heilige kan desnoods de Kunst ontberen, de Kunst het Heilige niet."

Verder wordt er door DR. KUYPER op gewezen, dat waar „het Heilige en de Kunst hun eenheid vinden in de behoefte aan inspiratie uit, wat boven het gewone leven uitgaat, de Kunst, wijl zij in het Heilige ook een eigen stof moet vinden, zich wierp op het Heilige Boek, op de Schrift". „Hier, in de Schrift, vindt de Kunst heel een historie, die, tot op der dingen oorsprong teruggaande, de eeuwen door liep. Ze vindt er de diepste tegenstelling tusschen God en den verzoeker, tusschen wat rein en onrein is, om bij de donkere schaduw van het satanische, den glans van het Heilige in te hooger luister te doen uitschitteren. Ideaal en realiteit in rustelooze worsteling. Het doen der menschen omlaag en het bestel Gods uit den Hooge. Vergezichten tot in den bajert terug, en vooruit tot in het Jerusalem dat van den hemel nederdaalt".

„Omgekeerd", zegt de Schrijver dan verder, „heeft dit Heilige Boek de Kunst noodig om zijn schatten *te laten zien*. De kunst doet *zien*, wat de Schrift zelfs slechts doet *hooren*".

In een keurig kunst-historisch overzicht wijst DR. KUYPER dan aan hoe Kunst, met name de Christelijke Schilderkunst, aan dit aanschouwelijk maken van het Heilige is tegemoet gekomen.

In de protestantsche wereld is door „die lange reeks van Bijbeluitgaven met platen, die vooral in Engeland en niet minder in ons land gretige koopers vonden, en, die zelfs nog in de vorige eeuw GUSTAVE DORÉ met zijn eenig schoone collectie Schrifttuurplaten verrijkte" — daarin getracht te voorzien.

Naar aanleiding van deze „Bijbeluitgaven met platen" volgt dan een kort, maar zaakrijk overzicht van de verschillende methoden van „Bijbelverluchting."

KUYPER leert ons daarin te onderscheiden: 1e. Wat bij noemt, een *geacclimatiseerde* methode van Bijbelverluchting, die de Oostersche tafereelen in een Westersch milieu verplaatst. 2e. De *idealiseerende* methode, die de tafereelen idealiseert, de hoofdgestalten verheft boven het niveau van ons gewoon menschelijk leven. „Het is de hemelsche binnenzijde van de heilige historie, die zij u naar buiten toont." 3e. De methode der *phantasie-kunst*, die het Oostersche wel anders wil uitbeelden dan het onze, maar dat Oostersche zelf niet genoegzaam kent. 4e. De *archeologische* methode, die haar vormen niet langer phantaseerde, maar door exacte studie van de Oostersche wereld trachtte te vinden. 5e. De *realistische* methode, die de dingen zoo wil doen zien, dat het gebeuren ervan niet meer vreemd aandoet; die niet enkel oudheidkundig stipt, maar ook *zakelijk* wil wezen.

Naar het oordeel van DR. KUYPER staat dan de *idealiseerende* methode het hoogst, al kent hij ook betrekkelijke waarde toe aan de *realistische*, en in het plaatwerk zullen dan ook reproducties uit beide richtingen worden opgenomen.

Na een kort bericht over de drie groote Bijbelverluchtingen bij ons, die van ROMEYN DE HOOGE, van JAN LUYKEN en PIETER DE HONDT, volgt dan in deze Inleiding ten slotte een korte mededeeling over de platen die in het werk zullen worden opgenomen.

Voorop zullen gaan een zestal platen naar schilderijen van JOSÉ VILLEGAS. Ze toonen ons de tegenstelling tusschen Israël en de volkeren. Dan komt een tweede groep, illustreerend wat Israël van zijn hooge roeping deed vallen. De groep die daarna komt, geeft Israël onder David. En zoo gaat het terug op de Richteren; op de vorming van den volksstaat onder Mozes, en op de Patriarchen, om ten slotte uit te komen bij de *Toledooth*, dat is, bij den oorsprong der dingen en den oorsprong der alle historie door gaande tegenstelling tusschen het paradijs en den val door de zonde. Het opheffen van die breuke roept om den Verlosser. Hij verschijnt, de Christus Consolator die èn zonde èn ellende terugdringt. En aldus spoedt het naar het einde."

Bij wijze van proeve zond de uitgever ons een gravure naar de *Kain en Abel* van *Walter Crane*.

Ik hoop bij verdere toezending der verschenen stukken, de aandacht op dit werk te blijven vestigen.

Vereenigingsleven.

HET WERK DER BARMHARTIGHEID IN INDIË.

III.

In dit laatste gedeelte van het overzicht van het werk der barmhartigheid in Indië moeten nog een viertal inrichtingen behandeld worden, en wel allereerst de

Kolonie Pangoengsen

bij Pati, in 1902 opgericht door Mej. M. Janss, toen, tengevolge van zware overstroomingen en cholera, de nood en ellende in die streek groot waren. De bedoeling was, armen en noodlijdenden onderdak en voedsel, zoo noodig genezing en zoo mogelijk ook werk, te verschaffen. De aanvang van deze inrichting is zeer klein en gering geweest. Zij kreeg eerst eenige meerdere beteekenis, toen door een belangstellende *f* 1000 in eens en door anderen kleine gaven gegeven werden, waarvoor in het noordoostelijk gedeelte van het Moerjagebergte, afdeeling Pati, Residentie Semarang, een stuk land gekocht kon worden, geschikt voor kolonisatie.

Door vele moeilijkheden is de kolonie thans reeds heen. Veel tegenslag heeft zij ondervonden, maar gebrek was er nooit, al moest men soms ook zuinigjes aandoen, als de giften niet al te ruim vloeiden, waarmee voorzien moest worden in wat de kolonie zelf te weinig opbracht.

De inrichting staat thans onder de commissie van toezicht van drie zendelingen der Doopsgezinde Zendingsvereeniging, die de zaak zoo hebben geregeld, dat het land verdeeld is onder de, destijds 141, werkende opwonenden, die zoodoende in hun eigen onderhoud kunnen voorzien. Daarbuiten om moet dan steeds gezorgd worden voor de zieken en gebrekkigen, waarvan sommigen naderhand, als ze genezen zijn, natuurlijk voor eigen levensonderhoud werken kunnen.

Thans komen we tot het bekende

Ziekenhuis te Modjo-Warno,

dat belangrijk genoeg is om er een uitvoerige beschrijving van te geven, — en dat dan ook in het hier telkens aangehaalde werk een ruime plaats inneemt, — indien de ruimte het ons hier toeliet.

Het was in 1864, toen zendeling J. Kruyt met de behandeling van zieken begon, dat voorspeld werd, dat er te veel zouden komen dan dat het vol te houden zou zijn. Die voorspelling is alleen daarom niet uitgekomen, dat de Christelijke barmhartigheid tegen de stijgende behoeften opgewassen bleek.

In hoe groote behoeften de ziekenverpleging daar voorzag, blijkt wel daaruit, dat in 1870 461 ongezieken te behandelen waren, waarvan het grootste deel dagelijksche behandeling noodig had, en voorts nog 2440 andere zieken, aan welke 6716 maal geneesmiddelen moesten worden verstrekt.

Op den duur kon dat niet gaan zonder ziekenhuis, en, hoewel men zich jarenlang behielp, werd toch eindelijk in 1894 een ziekenhuis gesticht. Zooveel belangstelling was er echter toen dan ook in de zaak, dat bijna een vierde deel der benoodigde gelden, die totaal op *f* 25.000 beliepen, in de gemeente ter plaatse werd saamgebracht, terwijl slechts ongeveer een tiende gedeelte uit Nederland behoefde te komen.

Sedert 1870 is het getal patienten nog zeer toegenomen. In 1907 werden in het ziekenhuis in 't geheel 7312 zieken behandeld. Daaronder waren naar een globale berekening ongeveer 1000 Christenen; van de 237 patienten, die dagelijks gemiddeld in het ziekenhuis verpleegd werden, behoorden door elkaar niet meer dan 15 tot de gemeente.

Reeds even werd melding gemaakt van het

Ziekenhuis te Sonder

in de Minahassa van Menado. In dat deel van Celebes werd reeds voor meer dan negentig jaar het eigenlijke zendingswerk aangevangen, dat er, zooals bekend is, zoo goede vruchten heeft gedragen. Hoewel de bevolking er in haar geheel het Christendom heeft aangenomen, zoodat er nog slechts, hier en daar verspreid, een 3000 heidenen wonen, en veel overgenomen is van Europeesche levenswijze en manieren, — vindt men er slechts één hulpziekenhuis, en wel het bovengenoemde, dat er in 1907 werd opgericht, nadat door de bevolking zelve op aansporing van den hulpprediker en de inlandsche leeraren was beloofd, tot die oprichting te zullen medewerken. Die belofte werd inderdaad vervuld, want de inlanders hielpen trouw bij den bouw van het huis, die in nachtelijke uren uitgevoerd werd.

Van gouvernementswege wordt voor een der beide Europeesche, door het Nederlandsch Zendinggenootschap uitgezonden, gediplomeerde zusters een subsidie van *f* 600 's jaars genoten, plus een toelage van *f* 550 voor het ziekenhuis en gratis verstrekking van medicijnen. Al de overige kosten worden gedekt door een vaste bijdrage uit de collecten bij de godsdienstoefeningen in de 22 gemeenten van het ressort Sonder.

Het verslag over 1908 vermeldt, dat in de polikliniek in 1908 9475 patienten kwamen, aan wie 16393 maal hulp verleend werd; dus aan ongeveer 53 per dag. In het ziekenhuis werden 144 patienten opgenomen, tegen 90 in het jaar te voren, terwijl 563 huisbezoeken werden afgelegd, tegen 528 in 1907. Ook hier dus een drukke, steeds zich uitbreidende werkkring!

Hiermede zijn wij gekomen aan het slot van onze vluchtige bespreking van het werk der barmhartigheid in de Oost en rest alleen nog, met een kort woord melding te maken van een huis van barmhartigheid in de West, dat onder bescherming staat van H. M. de Koningin-Moeder, namelijk

Bethesda,

het gesticht der protestantsche vereeniging tot verpleging van lepralijders in de kolonie Suriname.

Het is bekend, dat het aantal melaatschen in Surinaame groot is. Het gouvernement heeft zich zijnerzijds de belangen der gezonden aangetrokken, door maatregelen te nemen tot isoleering der lepralijders. In „Groot-Chatillon", op 3 à 4 uur afstand, per stoomboot, van Paramaribo gelegen, heeft het een melaatschenasyl opgericht, waar gezorgd kan worden voor de melaatschen, die tot bescherming der samenleving in de kolonie geïsoleerd worden. De opname aldaar is meestal een gedwongene, die hulpbehoevenden te ondergaan hebben. Het spreekt dan ook wel vanzelf, dat er, naast het regeeringsgesticht, groote behoefte bestond aan het werk der particuliere verpleging, die bereid bevonden werd, zich de melaatschen om *hunnentwille* aan te trekken.

Daarom is, dicht bij het regeeringsgesticht, het particuliere gesticht „Bethesda" tot stand gekomen, door de samenwerking van protestanten van allerlei gezindten, nadat de Roomschen het goede voorbeeld gegeven hadden. Dat dit huis zich in den loop der jaren het vertrouwen van de bevolking heeft weten te verwerven, kan voldoende daaruit blijken, dat negen jaren nadat de eerste patient zich aan de verpleging aldaar toevertrouwde, een veertigtal lijders in „Bethesda's" paviljoenen, waar natuurlijk niemand gedwongen opgenomen wordt, werden verpleegd.

Officieele Berichten.

L. S.

De classis 's-Gravenhage heeft in hare vergadering van 22 Febr. l.l. peremptoir geëxamineerd en met algemeene stemmen toegelaten tot den Dienst des Woords en der Sacramenten den heer F. C. Meyster, beroepen Pred. te Zegwaart c. a.

Namens de classis:

F. W. GROSHEIDE, *h. t. act.*

Classis Amersfoort.

Vergadering van de kerken der classis Amersfoort D.V. 12 April a.s. te Amersfoort. Punten voor het agendum worden ingewacht bij ondergeteekende vóór of op 26 Maart 1910.

Namens de kerken Bunschoten A en B:

J. C. C. VOIGT.

Bunschoten, 14 Mit 1910.

KENNISGEVING.

De Kerkeraad der Geref. Kerk te Huizum c. a. brengt hiermede ter kennis, dat het onder leiding en medewerking van de classis Leeuwarden ook te dezer plaatse komen mocht tot zelfstandige kerkformatie, en hij opgetreden is om de Geref. Kerk hier weder tot openbaring te brengen.

Bij gemis van eigen vergaderplaats zal de kerk van Huizum c. a. tijdelijk nog in combinatie blijven met de kerk van Leeuwarden, doch aldra hopen we ook een eigen kerkgebouw te hebben en over te gaan tot beroeping van een eigen Dienaar des Woords.

De Koning der Kerk, die ook hier zijn kerk heeft geplant, bedauwe haar mildelijk met Zijnen Heiligen Geest en stelle haar tot een lof van Zijnen Naam.

Het adres der kerk van Huizum is:

S. FAKKER, *scriba*.
Schrans C 115 bij Leeuwarden.

Huizum, 16 Maart 1910.

Particuliere Synode van Z.-Holland (ten Z.)

De Geref. Kerk van Barendrecht, daartoe aangewezen door de classis Barendrecht, maakt bekend, dat de Particuliere Synode van Zuid-Holland (ten Z.) D.V. op nader te bepalen datum in de maand Juni te Barendrecht zal worden gehouden.

De classen binnen dit ressort worden uitgenoodigd, vóór 2 Mei aan het adres van den eerstondergeteekende opgave te doen van de namen (met woonplaats) der afgevaardigden en hunner secundi, en van de onderwerpen, die zij op de agenda wenschen geplaatst te zien, onder toezending van de daarop betrekking hebbende stukken.

Namens de roepende kerk:

J. E. VONKENBERG, *praeses*.
L. VAN DER VEN, *scriba*.

Barendrecht, 8 Maart 1910.

Kort Verslag van de vergadering der Classis Dordrecht, den 3en Febr. l.l. gehouden.

1. Opening door den Voorzitter.

2. Het moderamen bestaat uit: Ds. G. Warner, praeses; Ds. H. H. Schoemakers, assessor; Ds. V. Hepp, scriba.

3. Alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd.

4. De notulen worden gelezen en goedgekeurd.

5. Ds. van Dam verstrekt eenige mededeelingen aangaande de Zending.

Ds. Schoemakers vraagt inlichtingen omtrent eene collecte voor de Vr. U., die door eene kerk wel gehouden is, naar de afgevaardigden verklaren, maar niet is opgezonden.

6. Ingekomen:

a. een brief van br. M. W. d. B. te R. over een tekort aan pensioen, door zijn moeder Mevr. de Wed. P. d. B. van de kerk van Puttershoek niet ontvangen. De classis zal voor dit tekort genoemde kerk helpen.

b. een brief van br. N. B. S. te H. I. A. in zake de grens zijner kerk. De classis adviseert, dat de kerkeraad van H. I. A. met dien van Z. overleg zal plegen.

7. Naar aanleiding van het rapport over de belijdenisvragen, door een desbetreffende commissie op de vorige vergadering uitgebracht, wordt het bij stemming wenschelijk geacht, dat er binnen het ressort der classe in deze meer uniformiteit kome. Ook spreekt de classis zich voor woordelijke (en niet slechts zakelijke) vaststelling dier vragen uit. Over den inhoud daarvan zal een volgend maal worden beraadslaagd. Omdat in het vorig classicaal verslag de door de commissie voorgestelde vragen minder correct waren afgedrukt, volgen ze hier op verzoek der classis nogmaals:

1. Of gij van harte gelooft en dies oprechtelijk belijdt, dat de leer, die in 't Oude- en Nieuwe Testament vervat is, en in de artikelen des christelijken geloofs begrepen is en in de christelijke kerk alhier geleerd wordt, de waar achtige en volkomene leer der zaligheid is, en uitsdien alle leer verwerpt, die daarmede strijdt.

2. Of gij een ernstig voornemen hebt om door Gods genade bij die leer te blijven en alzoo uw leven en zaligheid buiten uzelven in Christus te zoeken; en naar de verplichting uws doops den eenigen waarachtigen God: Vader, Zoon en Heiligen Geest aan te hangen, te betrouwen en lief te hebben van ganscher harte, van ganschen ziele, van ganschen gemoede en met alle krachten, de wereld te verlaten, uwe oude natuur te dooden, en in een godsalig leven te wandelen.

3. Of gij des zins en willens zijt in de gemeenschap der Christelijke kerk inzonderheid door een getrouw gebruik der genademiddelen, de bediening des Woords en der Sacramenten te zullen volharden, en zoo gij — wat de Heere verhoede — U ooit in leer of leven kwaamt te misgaan, U te willen onderwerpen aan de kerkelijke tucht?"

8. De vacatuurbuurten worden aldus geregeld:

a. voor Hendrik-Ido-Ambacht: Ds. Knoll (13 Maart), Ds. Meynen (10 April), Ds. v. Schaik (24 April), Ds. Schoenmakers (22 Mei).

b. voor Noordeloos: Ds. Heij (6 Maart) Ds. Hoek (10 April), Ds. de Jonge (8 Mei).

9. Bij het onderzoek art. 41 V.K.O. vragen Alblasserdam en Antwerpen denzelfden steun van de provincie aan als het vorige jaar, Puttershoek met f 25.— verhooging.

10. Als roepende kerk voor den volgenden keer wordt aangewezen Dordrecht.

11. Dankgebed en sluiting.

Op last der Classe voornoemd:

V. HEPP, *Scriba*.

Antwerpen.

Buitenland

Frankrijk. Madagascar.

Reeds veel is over den toestand geschreven die op Madagascar geschapen is door het optreden van den socialistischgezinden gouverneur Augagneur. Wij willen nog het een en ander daaraan toevoegen, hetgeen ontleend is aan het *Journal de Genève*.

Men mag op het eiland een gebouw voor het houden van Godsdienstoefeningen — in den regel een eenvoudige houten hut — slechts bouwen wanneer de overheid dit goed heeft gekeurd. De aanvragen worden in den regel geweigerd. Nu eens heet het, dat het aantal Christenen te gering is om het bouwen van een kerk te rechtvaardigen, dan weer wordt het verzoek om een kerkgebouw te mogen stichten, zonder eenige opgaaf van redenen geweigerd.

Maar men gaat nog verder. Vele kerken gesticht onder de voorgangers van Augagneur, die het bouwen van zulke gebouwen geheel vrij lieten, zijn nu op bevel der overheid gesloten, onder voorgeven dat in dien tijd de noodzakelijke formaliteiten niet in acht waren genomen, of dat de toestemming van de plaatselijke overheid niet voldoende geweest was. Als een kerkgebouw moet gereparceerd worden of door een windvlaag geleden heeft, wordt het verlof tot herstelling geweigerd en het gebouw valt van lieverlede ineen.

Daarbij is het verboden Godsdienstoefeningen te houden in een lokaal dat niet voor den eeredienst bestemd is. Elke inboorling mag met zijn vrouw en kinderen in den Bijbel lezen en bidden, maar niemand anders mag daarbij tegenwoordig zijn.

Een voorbeeld uit vele. Op een avond waren 6 inboorlingen, 5 mannen en eene vrouw, in een huis vergaderd. Zij hadden twee bijbels, een gebedenboek en een boek met Bijbelsche geschiedenissen bij zich. Plotseling verscheen de ambtenaar der regeering met zijn assistent en politiedienaar en sprak: „Gij zijt met vijf mannen hier, en hebt het recht niet saam te komen. Het is door de regeering verboden; wanneer gij het weder doet, dan gaat gij de gevangenis in, opdat de anderen het zouden zien en er zich aan spiegelen". Men moet weten dat deze lieden bewoners waren van het dorp Ambakirano, wier kerkje plotseling op hoog bevel gesloten was. Een verzoek om het weer in gebruik te mogen nemen, bleef twee jaar onbeantwoord; den 16den Oct. 1909 werd het verzoek gewezen van de hand, zonder opgaaf van redenen. De Christenen van Ambakirano hadden dus geen kerk om in te vergaderen; in de open lucht mochten zij geen samenkomsten houden; kleine samenkomsten in hunne huizen waren eveneens verboden. Duizenden en nog eens duizenden verkeeren in hetzelfde geval.

Eene Christelijke vereeniging te Tananariva tot verpleging van weezen werd verboden, maar eene vereeniging welke dienen moet om de vrijdenkers op Madagascar te vergaderen, mag opgericht worden.

Aan den voorzitter van het Protestantsche Evangelische Zendingsgenootschap gaf de gouverneur Augagneur, toen die bij hem klaagde over de veelerlei verdrukking waaronder de Christenen van Madagascar gebukt gingen, ten antwoord: „Ik vraag mij af, met welk recht gij met uw klacht komt? Op grond van welke wet, van welke volmacht, komt gij er toe, u tusschen een hoop inboorlingen en de regeering te stellen?" Op deze manier maakt deze bewindsman zich van die dingen af.

Augagneur bevindt zich thans in Frankrijk. Kort na zijn aankomst te Marseille werd hij door een reporter van de *Matin* geïnterviewd. Hij liet zich daarbij volgenderwijze uit:

„De strijd tegen het Protestantisme heeft aan scherpte verloren.... De strijd gaat minder over het onderwijs, dan over de houding die de regeering tegenover den eeredienst heeft aan te nemen. Wij staan tegenover een vraag van staatkundige beteekenis, die luidt: zal Madagascar aan de Franschen of aan de zending behooren?... De inboorling van Madagascar heeft geene godsdienstige voorstellingen. Hij sluit zich bij de zending aan, eenig en alleen om de regeering te ontwijken. Om een Franschman van hem te maken, moet men hem aan den invloed van de priesters en predikanten ontrukken, om hem tegenover de Fransche ambtenaren te stellen. Dit heb ik willen bereiken door de propaganda der priesters en der predikanten te beperken. En onder de 200 zendelingen zijn slechts 50 Franschen; de anderen zijn Engelschen en Noren. Dit toont duidelijk genoeg, in welken geest propaganda gedreven wordt. Bovendien zijn die lieden zeer woelziek".

Wij voegen hier niets bij. Zou de Fransche regeering op den duur den moed hebben, een man als Augagneur als gouverneur van Madagascar te handhaven?

Gemengd Nieuws.

In Korea, het land waar de Christelijke zending in de laatste jaren veel terrein won, vindt men 3410 Boedhistische tempels. Ongeveer de helft van deze gebouwen stonden ten tijde van de telling evenwel verlaten en waren in een staat van verval. De andere helft wordt door Boedhistische priesters en nonnen bewoond. Op sommige plaatsen zijn de orden der monniken en nonnen klein; zoodat het getal tempelbewoners soms niet meer dan 10 bedraagt; maar op weer andere plaatsen zijn zij rijk en sterk, zoodat de tempels wel een 1000 menschen bergen en er sierlijk uitzien.

Wij deelden reeds mede, dat er in Engeland een comité gevormd was om een gedenkteeken in de Westminster Abbey te stichten, ten einde de nagedachtenis te eeren van John Bunyan, den alom bekenden schrijver van »Christen's reize naar de eeuwigheid«, en van andere stichtelijke werken. Op eene vergadering van 15 Febr. l.l. van het Bunyan-comité kon meegedeeld worden, dat de som voor het gedenkteeken benoodigd, *f* 16.800 bijeen was. Men wil voor dit geld een van de vensters van de Westminster Abbey van geschilderde glazen voorzien. Wij vermoeden, dat op die glazen voorstellingen zullen komen van hoofdmomenten uit »Christen's reize naar de eeuwigheid«. Het werk wordt uitgevoerd door den kunstenaar J. N. Cowper.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

UIT KWAAD TOT GOED.

III.

SCHIPBREUK.

Nog een paar jaar duurde de ongelukkige, noodelooze oorlog met Engeland, die eigenlijk het werk was van de tegen-Oranje-partij, en ons veel schade en weinig eer bezorgde. Toen eindelijk in 1784 vrede werd gesloten, hadden we een 80 millioen gulden verloren en moesten de kolonie Negapatnam in Indië afstaan. Straks zouden meer goede bezittingen in Oost en West volgen. Want in het land zelf was tweespalt en burgertwist, 't gevaarlijkste wat een staat kan overkomen. De zoogenaamde „Patriotten" of „Vaderlanders" zochten heil en steun bij Frankrijk, en we weten wat daarvan 't gevolg is geweest. Meer en meer openlijk luchtte men zijn hart tegen het huis van Oranje: 't land moest, zoo riepen de dwazen, vrij worden. De Oranje-partij die daartegenover stond, was niet bij machte den stroom der omwenteling die naderde, te keeren.

Reeds lang vóór de vrede gesloten werd, waren Jan Velders en zijn scheepsmakkers naar het Vaderland teruggekeerd. Hoe dit geschiedde, vond ik niet gemeld, maar zeker is dat èn Jan èn de anderen allesbehalve tevreden waren over hetgeen zij hier aantroffen. Met eenige moeite kregen zij het verschuldigde geld uitbetaald, doch toen werd het voor Jan de vraag: wat nu?

Er voer nagenoeg geen schip uit, wijl de zee zoo onveilig was, vol loerende vijanden. In plaats van 1500 schepen, als gewoonlijk, gingen er in een jaar nu maar 20 van onze koopvaardijschepen door de Sont, en de vaart op Oost en West stond uit vrees voor de Engelschen geheel stil.

't Was Jan Velders onmogelijk een schip te krijgen en 't zou er kwaad voor hem uit gezien hebben, zoo niet de Diaconie, onder wier toezicht hij als weesjongen nog altijd stond, zich over hem had ontfermd. De regenten bemoeiden voor Jan een plaats te vinden bij de binnenschipperij, doch de jongen had daarin al heel weinig lust, en zoo liefst het varen er geheel aan gegeven hebben, doch dat wilden de weesvaders weer niet. 't Slot van de zaak was dat hij in een smederij werd geplaatst, waar men hem voorloopig gebruiken kon, tot de regenten een schip voor hem hadden gevonden.

Dat gebeurde in 1784. Zoodra de vrede gesloten was, konden handel en scheepvaart de vlengels weer uitslaan en liepen onze schepen